

قسمت اول

اصول کلی

۱. چشم اندازهای بنیادین

- ۱-۱ دولت‌های عضو در انطباق با مصالح عمومی خود در پی رفاه بیشتر نوجوان و خانواده‌اش خواهند بود.
- ۱-۲ دولت‌های عضو سعی خواهند نمود شرایطی فراهم آورند که زندگی سودمندی را برای نوجوان در جامعه تضمین کنند. در این دوره که نوجوان مستعدترین برای رفتار انحرافی است فرایندی از رشد تخصصی و آموزش را ترویج تا وی را در صورت امکان از جرم و تقصیر عاری سازد.
- ۱-۳ توجه کافی به تدابیر مثبت معطوف گردد که بسیج همه جانبه کلیه منابع ممکن از جمله خانواده، داوطلبان و یا سایر گروه‌های جامعه، مدارس و دیگر نهادهای جامعه را دربرگیرد. هدف از این تدابیر ارتقاء رفاه نوجوان از نظر کاهش نیاز به مداخله تحت قانون و برخورد مؤثر، منصفانه و انسانی با نوجوان در تعارض با قانون است.
- ۱-۴ عدالت نوجوان به منزله جزء جدائی ناپذیر از فرایند توسعه ملی در هر کشور و در چارچوب عدالت اجتماعی جامع برای همه نوجوانان تصور خواهد شد. از این رو، در عین حال به حمایت جوان و حفظ نظم مسالمت‌آمیز در جامعه کمک می‌کند.
- ۱-۵ این قواعد در قالب شرایط اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی حاکم در هر دولت عضو اجرا خواهد شد.
- ۱-۶ خدمات عدالت نوجوان به هدف بهبود و تقویت صلاحیت افراد دخیل در خدمات از جمله روش‌ها، رویکردها و نگرش‌هایشان منظم‌اً توسعه یافته و هماهنگ خواهند شد.

تفسیر

چشم‌اندازهای بنیادین گسترده به طور کلی به سیاست جامع اجتماعی و به هدف ارتقاء رفاه نوجوانان در بالاترین حد بر می‌گردد که بتوانند ضرورت دخالت نظام عدالت نوجوان را به حداقل رسانده و به نوبه خود آزار ناشی از هرگونه دخالت را کاهش دهند. چنین تدابیر مراقبتی برای جوان پیش شرط‌های ختم‌شده اولیه است که به منظور مرتفع ساختن نیاز به اجرای قواعد و قبل از شروع خلاف طراحی شده‌اند.

قواعد ۱-۱ تا ۱-۳ به نقش مهم اشاره دارند که یک خط مشی اجتماعی سازنده برای نوجوان در پیشگیری از جرم و تقصیر نوجوان ایفا می‌کند. قاعده ۱-۴ عدالت اجتماعی را به منزله جزء جدائی ناپذیر از عدالت اجتماعی نوجوان تعریف می‌کند. در حالی که قاعده ۱-۶ به ضرورت بهبود عدالت نوجوان اشاره دارد بدون اینکه تدوین خط مشی اجتماعی مترقی را بطور کلی برای نوجوان به تعویق بیندازد در حالیکه ضرورت بهبود مداوم خدمات کارکنان را هم مدنظر دارد.

قاعده ۱-۵ در پی این است که شرایط موجود در دولت‌های عضو را به حساب آورد که باعث نحوه اجرای قواعد ویژه گردد که لزوماً از نحوه مصوب در سایر دولت‌ها متفاوت باشد.

۲. حیطه قواعد و تعاریف مورد استفاده

۲-۱ حداقل قواعد معیار ذیل بدون هرگونه تمایز برای مثال نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب عقاید سیاسی و سایر عقاید، منشاء ملی و اجتماعی، مال، تولد، یا سایر موقعیت‌ها اجرا خواهد شد.

۲-۲ از نظر این قواعد، تعاریف ذیل از سوی دولت های عضو به نحوی سازگار با نظامهای حقوقی و مفاهیمشان اعمال خواهند شد.

الف) نوجوان، کودک یا شخص جوانی است که ممکن است با وی برای تخلفی در چارچوب نظام های مربوطه به نحوی متفاوت از یک بزرگسال رفتار شود.

ب) تخلف هر گونه رفتاری است (عمل یا ارتکاب) که به موجب قانون تحت نظام های حقوقی مربوط، قابل تنبیه است.

ج) متخلف نوجوان، کودک یا جوانی است که متهم به ارتکاب است یا کسی که مرتکب خلاف شناخته شده است.

۲-۳ در هر قلمرو قضایی ملی تلاش هایی برای ایجاد یک سری قوانین، قواعد و مقررات به خصوص قابل اجرا نسبت به نوجوانان و نهادها، و ارگان های عهده دار وظایف اجرای عدالت نوجوان صورت می گیرد. این مقررات برای مقاصد ذیل تدوین می شوند:

الف) برآوردن نیازهای مختلف متخلفان نوجوان در حالی که حقوق اصلی آنان مورد حمایت است.

ب) برآوردن نیازهای جامعه.

اجرای کامل و منصفانه قواعد ذیل:

تفسیر

حداقل قواعد معیار حاضر با تدبیر و تأمل تدوین شده اند تا در نظامهای حقوقی متفاوت قابل اجرا بوده و در عین حال برخی معیارها را در رفتار با متخلفان نوجوان تحت هر تعریفی برای نوجوان و تحت هر نظام مسئول متخلفان نوجوان، برقرار نماید. قواعد مورد نظر همواره بصورت بیطرفانه و بدون هر گونه تبعیض اجرا می شود.

از این رو، قاعده ۲-۱ بر اهمیت قواعد همواره بی طرف و بدون هر نوع تمایز تأکید می نهد. قاعده از تدوین اصل ۲ اعلامیه حقوق کودک پیروی می کند.

قاعده ۲-۲ واژه های «نوجوان» و «تخلف» را به عنوان اجزای تصور «متخلف نوجوان» که موضوع اصلی حداقل قواعد معیار است، تعریف می کند. (با این حال همچنین ر. ک به قواعد ۳ و ۴). باید توجه داشت محدودیت های سن که به هر نظام حقوقی وابستگی دارند و این وابستگی صراحت دارد بنا بر این کاملاً به نظامهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حقوقی دولت های عضو احترام می گذارند. این قید برای تنوع وسیعی از سنین تحت تعریف «نوجوان» یعنی از سن ۷ تا ۱۸ سالگی یا بالاتر است. چنین تنوعی با توجه به نظام حقوقی متفاوت ملی به ظاهر اجتناب نا پذیر بوده و اثر قواعد را کم نمی کند.

قاعده ۲-۳ به ضرورت قانون گذاری ملی مشخص برای مطلوب ترین اجرای قواعد حداقل معیار هم قانونی و هم عملی معطوف است.

۳. تعمیم قواعد

۲-۱ مقرره های ذی ربط در این قواعد نه تنها در مورد متخلفین بلکه نوجوانانی جاری است که ممکن است به دلیل هر رفتار خاصی مورد دادخواهی قرار گیرند که در صورت ارتکاب یک بزرگسال قابل تنبیه نباشد.

۲-۲ تلاش هائی به عمل خواهد آمد تا اصول مندرج در این قواعد به کلیه نوجوانان در رسیدگی های رفاهی و مراقبتی آنان تعمیم یابد.

۲-۳ همچنین تلاش هائی به عمل خواهد آمد تا اصول مندرج در این قواعد به متخلفین بزرگسال جوان تعمیم یابد.

تفسیر

قاعده ۳ به حمایت مورد پیش‌بینی توسط قواعد حداقل معیار برای اجرای عدالت نوجوان تعمیم یافته و موارد زیر را در بر می‌گیرد:

الف) «تخلفات موقعیتی» که در نظام‌های مختلف حقوقی ملی تجویز شده‌اند موقعی است که طیف رفتار به عنوان تخلف برای جوانان در مقایسه با بزرگسالان وسیع‌تر است (برای مثال فرار از مدرسه، نافرمانی از مدرسه و خانواده، مستی در ملاء عام و غیره قاعده ۳-۱)

ب) رسیدگی‌های رفاهی و مراقبت‌های نوجوان (قاعده ۳-۲)

ج) جریان رسیدگی مربوط به متخلفان بزرگسال جوان البته به هر یک از محدودیت‌های سنی بستگی دارد. (قاعده ۳-۳)

تعمیم قواعد برای بر گرفتن سه موضوع فوق‌الذکر ظاهراً قابل توجیه است. قاعده ۳ حداقل ضمانت‌ها را در آن زمینه‌ها فراهم می‌کند و قاعده ۳-۲ قدمی مطلوب در جهت عدالت عادلانه، برابری و انسانی برای کلیه جوانان در تعارض با قانون تلقی می‌گردد.

۴. سن مسئولیت کیفری

۴-۱ در نظام‌های حقوقی که مفهوم سن مسئولیت کیفری برای نوجوانان مورد شناسایی قرار می‌گیرند، با نظر داشت حقایق عاطفی، ذهنی و بلوغ فکری، شروع آن سن در سطح سنی بسیار کم ثابت نخواهد بود.

تفسیر

حداقل سن مسئولیت کیفری به دلیل تاریخ و فرهنگ وسیعاً متفاوت است. رویکرد مدرن این است که آیا یک کودک می‌تواند با اجزای اخلاقی و روانشناختی مسئولیت کیفری سازگار باشد. یعنی کودکی به موجب قوه تشخیص و درک فردی خود می‌تواند برای رفتار اساساً ضد اجتماعی مسئول باشد. چنانچه سن مسئولیت بسیار پایین و ثابت باشد یا اینکه محدودیت سن پائین‌تر کلاً وجود نداشته باشد اندیشه مسئولیت بی‌معنی خواهد بود. به طور کلی رابطه نزدیکی میان اندیشه مسئولیت برای رفتار متخلفانه و یا کیفری و دیگر حقوق و مسئولیتهای اجتماعی وجود دارد (مانند وضعیت تأهل، بلوغ مدنی و غیره).

از این رو، تلاش‌هایی باید بعمل آید تا بر پایین‌ترین محدودیت سن معمول توافق نمایند که از نظر بین‌المللی قابل اجرا باشد.

۵. اهداف عدالت نوجوان

۵-۱ نظام عدالت نوجوان بر رفاه نوجوان تأکید می‌نهد و باید تضمین نماید که هر واکنشی نسبت به متخلفان نوجوان همواره متناسب با شرایط متخلفان و تخلف خواهد بود.

تفسیر

قاعده ۵ به مهمترین اهداف عدالت نوجوان اشاره دارد. اولین هدف ارتقاء رفاه نوجوان است. این توجه اصلی نظام‌های حقوقی است که طی آن دادگاه‌های خانواده و مقامات اداری به متخلفان نوجوان می‌پردازند لیکن رفاه نوجوان باید در نظام‌های حقوقی که مدل دادگاه کیفری را دنبال می‌کنند، هم مورد تأکید قرار گیرد و از این رو به اجتناب از مجازات‌های صرفاً تنبیهی کمک کند (همچنین ر.ک به قاعده ۱۴).

دومین هدف «اصل تناسب» است. این اصل به عنوان ابزاری برای توقف مجازات های تنبیهی شناخته شده است که اکثراً در ارتباط با استحقاق عادلانه و در رابطه با شدت و حدت تخلف ابراز می‌شوند. پاسخ به متخلفان جوان باید نه تنها براساس توجه به شدت تخلف بلکه شرایط فردی هم باشد، شرایط فردی متخلف (برای مثال موقعیت اجتماعی، وضعیت خانواده، آزار ناشی از تخلف یا سایر عوامل آسیب رسان شرایط فردی) باید بر تناسب واکنش‌ها (برای مثال توجه به تلاش متخلف جهت جبران خسارت قربانی یا تمایل وی برای بازگشت به زندگی سالم و مفید) تأثیر بگذارد.

به همان دلیل، واکنش‌ها به هدف اطمینان از رفاه نوجوان شاید فرا تر از ضرورت باشد و از این رو همانگونه که در برخی نظام های عدالت نوجوان مشاهده گردید، حقوق بنیادین فرد جوان را نقض می‌کند. در اینجا هم بایستی تناسب واکنش نسبت به شرایط تخلف و تخلف هر دو از جمله قربانی حفظ گردد.

خلاصه مطلب، قاعده ۵ خواهان نه کم نه زیاد بلکه واکنش منصفانه به موارد مشخص از تقصیر و جرم است. موضوعات آمیخته در این قاعده ممکن است موجب توسعه در هر دو جنبه گردد: انواع نوین و نوع آورانه واکنش‌ها در قبال گسترش بی‌دلیل تور کنترل اجتماعی رسمی بر نوجوانان به همان اندازه که مطلوب است واجد احتیاط هم می‌باشد.

۶. حیطه صلاحدید

۶-۱ با توجه به تنوع نیازهای خاص نوجوان و تنوع قرارها حیطه مناسب در کلیه مراحل رسیدگی و در سطوح مختلف اجرای عدالت نوجوان از جمله تحقیق، پیگیری و احقاق حق و پیگیری تعیین تکلیف‌ها باید اجازه داده شود.

۶-۲ با این وجود، تلاش‌هایی به عمل خواهد آمد تا در اعمال چنین صلاحدید پاسخگویی کافی را در کلیه مراحل و سطوح اطمینان دهد.

۶-۳ آنهایی که اعمال صلاحدید می‌کنند باید بویژه واجد شرایط یا آموزش دیده باشند تا آن را به لحاظ قضایی و طبق وظایف و رسالت‌شان اعمال کنند.

تفسیر

قواعد ۱-۶، ۲-۶ و ۳-۶ ترکیبی از چندین شکل مهم از اجرای مؤثر، منصفانه و انسانی عدالت نوجوان هستند:

ضرورت اجازه اعمال اختیار صلاحدید در کلیه سطوح مهم رسیدگی این است که تصمیم‌گیرندگان بتوانند مناسب‌ترین اقدامات را در هر مورد معمول دارند. ضرورت پیش‌بینی کنترل به منظور جلوگیری و سوءاستفاده از حق اعمال صلاحدید جهت حفظ حقوق متخلف جوان، پاسخگویی و حرفه‌ای‌گری بهترین ابزار در جهت جلوگیری از حق اعمال گسترده صلاحدید هستند. از این رو، بر صلاحیت حرفه‌ای و آموزش کارشناسی در اینجا به عنوان ابزار ارزشمند تضمین اعمال قضایی صلاحدید در مسائل مربوط به متخلفین نوجوان تأکید شده‌اند (همچنین نگاه کنید به قواعد ۶-۱ و ۲-۲). تدوین راهنما ویژه در باره اعمال حق صلاحدید و تمهید نظام‌های بازنگری، پژوهش خواهی و مانند آن در این زمینه تأکید شده‌اند تا اجازه رسیدگی به تصمیمات و پاسخگویی داده شود. چنین سازوکارها در اینجا مشخص نشده‌اند. چون به راحتی نمی‌توانند در حداقل قواعد معیار بین‌المللی ادغام شوند چرا که پوشش کلیه تفاوت‌ها در نظام‌های دادگستری امکان‌پذیر نیست.

۷. حقوق نوجوانان

صیانت های اساسی شکلی مانند فرض بی‌گناهی، حق تفهیم اتهامات، حق سکوت، حق مشاوره، حق حضور والدین یا قیم، حق رو به رو شدن و مواجهه شاهدان و حق پژوهش خواهی به مقام بالاتر در کلیه مراحل رسیدگی تضمین خواهد شد.

تفسیر

قاعده ۷-۱ بر برخی نکات مهم که نشانگر عناصر اساسی برای محاکمه منصفانه و عادلانه است، تأکید می‌نهد و اینکه این نکات مورد تصدیق بین‌المللی در اسناد حقوق بشر موجود هستند. (همچنین ر.ک به قاعده ۱۴). برای مثال فرض بی‌گناهی در ماده ۱۱ اعلامیه جهانی حقوق بشر در ماده ۱۴ بند ۲ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی هم یافت می‌شوند.

قاعده ۱۴ مکرر این قواعد مسائلی را مشخص می‌کند که به‌ویژه برای جلسات رسیدگی موارد جوانان مهم هستند. در حالی که قاعده ۷-۱ به نحو کلی بیشترین صیانت‌های اساسی شکلی را تأیید می‌کند.

۸. حمایت از حریم خصوصی

۸-۱ به منظور اجتناب از صدمه وارده به نوجوان ناشی از انتشار بی دلیل یا فرایند برچسب زدن، حریم خصوصی نوجوانان در کلیه مراحل محترم شمرده خواهد شد.

۸-۲ دراصل هیچ اطلاعاتی که ممکن است منجر به شناسایی متخلف گردد، منتشر نخواهد شد.

تفسیر

ماده ۸ بر اهمیت حمایت از حریم خصوصی نوجوان تأکید می‌نهد. اشخاص جوان به‌ویژه، مستعد بی‌آبرو شدن هستند. با تحقیق جرم شناسی از فرایند های برچسب زدن شواهدی از آثار زیان بار (انواع مختلف) ارائه داده است که ناشی از هویت دائم اشخاص جوان به عنوان "مقصر" یا "مجرم" است.

قاعده ۸ بر اهمیت حمایت نوجوان در برابر آثار مخرب ناشی از چاپ اطلاعات درباره وی در رسانه‌های گروهی (برای مثال اسامی متخلفین جوان، از متهم تا محکوم) تأکید می‌کند. در اصل مصلحت فرد دست کم باید مورد حمایت و صیانت قرار گیرد. (محتویات کلی ماده ۸ در قاعده ۲-۱ بیشتر مشخص شده‌اند).

۹. قید استثناء

۹-۱ هیچ چیز در این قواعد به عنوان مانعی در اجرای حداقل قواعد معیار رفتار با زندانیان مصوب سازمان ملل متحد و سایر اسناد و معیارهای حقوق بشر مورد تصدیق جامعه بین‌المللی مربوط به مراقبت و حمایت از جوان تفسیر نخواهد شد.

تفسیر

منظور از قاعده ۹ این است که از سوء درک، تفسیر و اجرای قواعد حاضر منطبق با اصول مندرج در اسناد حقوق بشر و معیارهای بین‌المللی موجود و یا در حال ظهور مانند اعلامیه جهانی حقوق بشر، میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و اعلامیه حقوق کودک و پیش‌نویس کنوانسیون حقوق کودک، اجتناب گردد. بدیهی است که قواعد حاضر به دیگر اسناد بین‌المللی که ممکن است حاوی مقرراتی با کاربرد گسترده باشند، لطمه نمی‌زند.